

Tapaaminen Rinnekodin kanssa 10.10.2018 Helsingin Diakonissalaitoksella

Helsingin Autismi- ja Aspergeryhdistys ry tutustui Rinnekoti-säätiön toimintaan Helsingin Diakonissalaitoksella 10.10.2018. Rinnekotia edustivat toimitusjohtaja Anu Kallio, asiakkuusjohtaja Jaana Laaksonen ja asiakkuuspäällikkö Tiina Väntsi. Helsingin Autismi- ja Aspergeryhdistyksestä paikalla olivat Jari Eronen, Reetta Holopainen, Niina Halonen-Malliarakis, Mustapha Mataich ja PAUT-hankkeen projektityöntekijä Eetu Karppanen.

Tapaamisen tavoitteet

Tapaaminen toteutui Helsingin Autismi- ja Aspergeryhdistyksen aloitteesta. Yhdistys on tavannut Helsingin kaupungin vammaistyön edustajaa vuonna 2017. Tapaamisen jälkeen nousi ajatus tutustua asumispalveluiden tuottajien toimintaan ja keskustella mahdollisesta yhteistyöstä.

Helsingin Autismi- ja Aspergeryhdistykseen kuuluu noin 300 perhettä. Jäsenperheissä on useampia itsenäistymisvaiheessa olevia tai vaiheeseen siirtyviä nuoria, joiden tulevaisuus mietityttää ja huolestuttaa heidän vanhempiaan. Erityisesti autismikirjon nuorten asumispalvelut ovat monelle vanhemmalle ajankohtainen kysymys.

Tapaamisen tavoitteena oli saada Rinnekodin suunnalta vastauksia mm. siihen, miten heidän asiakkaakseen päästään, ja millaisia asumispalveluita heillä on aikuistuvilla nuorilla. Yhdistys halusi käydä keskustelua myös mallista, jossa toisilleen entuudestaan tutut aikuistuvat nuoret voitaisiin asuttaa samaan asumisyksikköön tavoitteena tukea nuorten itsenäistymistä sekä välttää epäonnistuneet kotouttamiskokeilut.

Mikä Rinnekoti?

Rinnekoti-Säätiö on Suomen suurin kehitysvamma-alan toimija ja maan neljänneksi suurin hoiva-alan yritys. Asiakkaina ovat kehitysvammaiset ja autismikirjon henkilöt, jotka tarvitsevat tukea vammaisuudesta, pitkäaikaisesta sairaudesta tai muista terveydellisistä syistä johtuen. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös varsinaisen kohderyhmän omaisten ja perheiden kanssa ja tehtävä yhteistyö on keskeistä Rinnekodin toiminnalle.

Rinnekoti on perustettu vuonna 1927 toiminnan käynnistyessä sisar Aino Miettisen ottaessa kaksi kehitysvammaista lasta, Martin ja Maurin huostaansa Helsingin Diakonissalaitokselle. Toiminnan arvoina on ollut alusta lähtien mielekkään toiminnan ja mahdollisimman tavallisen arjen turvaaminen kehitysvammaisille, autismikirjon henkilöille ja muille tukea tarvitseville. Rinnekoti toimii pääasiassa Etelä-Suomessa, mutta sen tarjoamia palveluita on saatavilla valtakunnallisesti.

Rinnekoti-Säätiö on yhteiskunnallinen yritys ja se työllistää vakituisesti noin tuhat henkeä. Henkilöstöön sisältyvät vakituisen henkilökunnan lisäksi määräaikaiset työntekijät ja harjoittelijat. Rinnekodin palveluiden suurimpana ostajaryhmänä ovat kunnat.

Aikuisten asumispalvelut

Rinnekodin tarjoamista palveluista suurimman ryhmän muodostaa aikuisten asumispalvelut. Asumismuotoina voivat olla yksilöllisesti itsenäinen asuminen omassa asunnossa (erillisasunto tai satelliittiasunto) tai esim. ryhmäkodin läheisyydessä ja tarvittaessa henkilökunnan tavoitettavissa.

Mikäli asiakkaan tuen tarve on suurempi, hänen on mahdollista asua ryhmämuotoisesti asumisyksiköissä, joissa on paikalla henkilökuntaa joko osa- tai ympärivuorokautisesti.

Rinnekodin asumisyksiköiden henkilökunnalla on oltava vahvat autismiosaamistaidot, joskaan kaikki yksiköt eivät ole selkeän profiloituneita. Aikuisten asumisen tuen piirissä on tällä hetkellä lähes 900 asukasta sisältäen asiakkaita kaikista ikäluokista ja ryhmistä aina syvästi autistisiin. Esimerkiksi Pohjois-Espoon Lakistossa sijaitsee noin neljäsosa Rinnekodin palveluista, kuten eri muotoista asumista, päiväaikaista toimintaa ja kehitysvammapoliklinikka.

Lasten asumispalvelut ja hoito

Rinnekodin toiminnan piirissä on ollut aina lapsia, joskin heihin kohdistuvat palvelut ovat lisääntyneet viime vuosina. Lasten palvelut toteutetaan yhteistyössä perheen ja kunnan kanssa niiden ollessa mm. lyhytaikaista hoitoa ja asumista Juniorikodeissa, tutkimus- ja kuntoutusjaksopalveluja, asumista pienryhmäkodeissa, sijaishuollon palveluja Kasvunkodeissa ja asumisvalmennusta nuorille aikuisille Omakodeissa.

Lyhytkestoisen asumispalvelun tavoitteena on edistää perheen jaksamista ja tukea lapsen kotona asumista. Lyhytkestoista asumispalvelua toteutetaan ns. juniorikodeissa, joita edustavat pääkaupunkiseudulla mm. Espoon Pikkurinne ja Helsingin Juniori-Martti. Hoitohenkilökunnan osaaminen on vahvaa ja esimerkiksi Juniori-Martissa on hyvin eri tarpeisia lapsia asiakaspaikkojen ollessa yhteensä 13 lapselle.

Kasvunkodit ovat lasten sijaishuollon kohteita. Kodikkaita ja kasvua tukevia ympäristöjä, joissa asutaan ympärivuorokautisesti jokaisen lapsen saadessa omahoitajan. Kasvunkotien henkilökunta on erikoistunut kehitysvammaisiin ja autismikirjon lapsiin ja nuoriin, joilla on lastensuojelun sijaishuollon päätös. Kasvunkodin asukkaat ovat saattaneet asua tavallisessa lastenkodissa ja heitä saattaa tulla pitkienkin matkojen takaa. Kasvunkodeissa pyritään takaamaan mahdollisimman normaali arki koulunkäynnin, harrastusten ja arkirutiinien kautta. Pääkaupunkiseudun alueella on kasvunkoteja mm. Helsingin Pitäjänmäessä ja Kalliossa sekä Espoon Lakistossa.

Nuoren täyttäessä 18-vuotta, hän siirtyy aikuisten asumispalveluiden piiriin, mikäli tarvetta tukimuotoon siinä vaiheessa vielä on. Asumisen taitoja voidaan tavallisesti alkaa harjoittelemaan jo 16-17 -vuotiaana esimerkiksi lyhytaikaisen hoidon ja pienryhmäkodin palveluissa. Omakoti Sofia Helsingin Malminkartanossa tarjoaa asumisvalmennusta 18 vuotta täyttäneille nuorille aikuisille. Jokaiselle asiakkaalle tehdään yksilöllinen palveluntoteuttamissuunnitelma. Perhe ja lähiomaiset ovat tiiviisti mukana yhteistyössä.

Perhehoito

Perhehoidossa asiakas asuu ja viettää normaalia arkea perhesijoituksessa joko lyhyt- tai pitkäkestoisesti. Perhehoito toteutetaan Rinnekodin toimeksiantona ja se maksaa palkkiot ja kulukorvaukset hoidon järjestävälle perheelle. Perhehoito on valtakunnallinen palvelumuoto, joka käsittää yhteensä 60 perhehoitokotia maan laajuisesti. Perhehoidon tarjoajille tarjotaan vahvaa tukea ja heihin ollaan päivittäin yhteydessä.

Rinnekodin periaatteena on räätälöidä palvelut jokaisen asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan ja perhehoito tuo palveluvalikoimaan mielekkään lisän niille, joille kyseinen palvelumuoto sopii.

Työllistymistä ja osallisuutta edistävä toiminta

Rinnekodin osallisuutta edistävässä palveluissa esim. tuetaan henkilön itsenäisyyttä, kasvua ja kehitystä, kiinnitetään erityistä huomiota puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien käyttöön sekä innostavaan toimintaympäristöön. Asiakkaiden työllistymistä ja työelämävalmiuksia edistävän toiminnan toteuttaminen on tavoitteellista. Siellä harjoitellaan työelämätaitoja, sosiaalista kanssakäymistä yhteiskunnassa ja yhteisöissä ja etsitään mahdollisuuksia ansiotyöhön siirtymiseen tai koulutukseen. Sen piiristä on noustu myös oikeisiin palkkatöihin. Rinnekodilla on yhteensä 21 työllistymisen tuen toiminnallista yksikköä niiden sijoituksessa pääkaupunkiseudulla Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle, sekä Porvooseen.

Miten Rinnekodin palveluihin hakeudutaan?

Rinnekodin roolina on täydentää julkisia palveluita ja sen piiriin hakeudutaan vammaispalvelujen kehitysvammahuollon tai lastensuojelun kautta, jotka puolestaan päättävät tarvearvioinnin pohjalta miltä palveluntarjoajalta he palvelun ostavat. Noin puolet palveluista ostetaan kilpailutusten kautta, toisen puoliskon tullessa suoraan kunnan ostohankintana. Valtakunnallisesti noin 60 kuntaa ostaa Rinnekodin palveluja, joskin kaikki kunnat eivät kilpailuta palveluja lainkaan riippuen suurelta osin kunnan kokoluokasta.

Jokaiselle asumispalvelun asiakkaalle pyritään löytämään juuri hänelle sopiva ratkaisu paikan vastatessa hänen tarpeitaan ympäristön ollessa juuri hänelle mahdollisimman miellyttävä. Palveluiden järjestämisessä yksilöllinen räätälöinti on keskeistä toiminnan suuntautuessa entistä enemmän valinnanvapautta kohti. Tärkeää on ottaa jokaisen yksilölliset tarpeet ja itsemääräämiskysymykset huomioon, mistä syystä myös laaja palveluvalikoima on Rinnekodin näkökulmasta positiivinen asia.

Perheiden huoli asumissijoituksista

Helsingin Autismi- ja Aspergeriyhdistys on ehdottanut mallia, jossa entuudestaan toisilleen tutut neurokirjon nuoret asutettaisiin samaan yksikköön tavoitteena tukea heidän itsenäistymistään ja sosiaalisen verkoston vahvistumista. Taustalla ovat olleet epäonnistuneet kokemukset neurokirjon nuorten asumissijoituksista, joiden seurauksena nuori on pahimmassa tapauksessa ottanut itsenäistymisen suhteen takapakkia. Helsingin yhdistys esitti ajatuksen Rinnekodin edustajille toiveenaan saada edistettyä mallin toteutumista tulevaisuudessa.

Lopullinen asumissijoitus tehdään aina perheen, kunnan ja asumispalvelua tarjoavan yrityksen välisellä yhteistyöllä kunnan päättäessä sijoituspaikasta. Rinnekodin näkemyksen mukaan heiltä asumispalveluja ostavilla kunnilla on sekä tahtoa että osaamista ratkoa asumispalvelut autismikirjon asiakkaiden näkökulmasta mahdollisimman onnistuneesti. Rinnekodin edustajat ottivat tapaamisessa vakavasti vanhempien esittämän ajatuksen ja pitivät ensisijaisen tärkeänä huonojen asumissijoitusten taustalla olevien syiden selvittämistä. Vaikuttamistoimintaa ja yhdistyksen perheiden näkemyksiä onkin syytä kohdistaa kuntien suuntaan onnistuneiden ja kustannustehokkaiden asumissijoitusten toteutumiseksi.

Rinnekodin tunnettavuus kuntatyöntekijöiden keskuudessa

Ongelmallisena sekä Rinnekodin että autismikirjon lasten ja nuorten vanhempien näkökulmasta on ollut Rinnekodin heikko tunnettavuus. Vanhempien kokemuksena on ollut, että heidän perheensä asioita hoitavan sosiaalityöntekijän tai muiden palvelukontaktien edustajien autismi- ja palvelujärjestelmäosaaminen on ollut heikkoa ja liian merkittävässä määrin kiinni yksittäisten

henkilöiden valistuneisuudesta. Rakenteellinen neurokirjon perheiden tarvitsemien palveluiden osaamisen taso on vanhempien näkökulmasta usein puuttunut, onnistuneiden kokemusten ollessa suurelta osin kiinni hyvästä tuurista.

Rinnekodin edustajat kehottavat vanhempia ottamaan heidät tai muut palveluntarjoajat esille esim. sosiaalihuollon kanssa käydyissä tapaamisissa etenkin niissä tilanteissa, joissa keskustellaan erilaisista asumis- tai muista palveluvaihtoehdoista, ja vaikka neuvottelukumppani ei niitä oma-aloitteisesti nostaisi keskusteluun. Vanhemmat voivat olla myös Rinnekotiin suoraan yhteydessä.

Valinnanvapautta kohti mentäessä Rinnekodin edellytykset tiedottaa palveluistaan korostuu. Myös PAUT-hankkeessa on syytä kiinnittää huomiota Rinnekodin palveluista tiedottamiseen jäsenkunnalleen ja muille kiinnostuneille.